

§ 75 Större rättssäkerhet vid församlingssammanläggningar

SUSANN TORGERSON:

Fru ordförande, kyrkomötesdeltagare, biskopar och alla som lyssnar! Jag har väckt den här frågan därför att jag har fått en fördjupad insikt av egen erfarenhet. Det är så att regeln är att det är stiftsstyrelsen som beslutar om församlingsförändringar när det gäller sammanläggning eller delning av församling, vilket också kan förekomma. Det är ju naturligt att det är stiftsstyrelsen som gör det, för den känner församlingarna bäst och vet vad som är bäst för stiftet. Det som jag är missnöjd med och det som är orsaken till motionen är att de besluten ej kan överklagas. Den här frågan har varit uppe tidigare, och då tyckte jag också att det var naturligt att det inte kunde överklagas för det finns ingen annan som har bättre kännedom än just stiftets eget organ.

Samtidigt ser man nu att det finns ganska olika tillämpning av den här regeln i olika stift, och det finns också ett krav på likabehandling av församlingar och människor i de olika stiften. Om man ser på kyrkoordningens kriterier för en församling, så vet vi vilka de är: det ska finnas en kyrka, gudstjänst varje vecka, till och med huvudgudstjänst, förtroendevalda. I det storstadsstift som jag bor uppfyller de allra flesta församlingar de här kriterierna, så det är inte det som det handlar om, utan nu är synsättet på många håll att församlingarna ska vara ganska stora. I vårt stift har det till och med uttalats att församlingar under 20 000–25 000 medlemmar inte kan komma ifråga. Det är om man jämför med andra stift ett otroligt högt tal. Om man jämför med den kommunala sidan finns det kommuner med 4 000 invånare, kommuner med 10 000 som fungerar utmärkt, och det finns kommuner med 600 000 invånare som också fungerar. Jag vänder mig mot synsättet att det bara är storleken som ska avgöra vilken församlingsindelning vi ska ha.

Sedan kan man tycka att som enskild kyrkomedlem bör man ha samma rättigheter ungefär, oavsett var man bor i landet. Jag tror att i andra stift håller man sig till kyrkoordningens regler och gör inte ingrepp, i alla fall inte mot församlingarnas vilja, om man uppfyller de här kriterierna. Det har fått mig att tycka att det är rimligt att man kan överklaga sådana här beslut, så att någon instans som har utblick över hela landet kan skipa rättvisa och fatta det slutliga beslutet. Då kan man undra över vem som kan göra det. Det skulle kunna vara Överklagandenämnden, men det skulle också kunna vara Kyrkostyrelsen som ju har representation från hela landet att ansvara för hela landet.

Yrkandet i motion 2010:54 är att Kyrkomötet uppdrar till Kyrkostyrelsen att föreslå att en stiftsstyrelses beslut i indelningsärenden ska kunna överklagas hos Överklagandenämnden eller annat organ som Kyrkostyrelsen föreslår.

Jag har också ett andra yrkande som jag yrkar bifall till, att om församlingar inte är ense om förslaget ska synnerliga skäl föreligga eller då ska en sammanläggning kunna ske bara i särskilda fall. Jag har skrivit ”i undantagsfall”, men det skulle kunna stå i kyrkoordningen till exempel ”synnerliga skäl” för att betona att man i de allra flesta fall bör tillmötesgå församlingars önskemål i det här hänseendet, för jag tror att man åstadkommer väldigt mycket skada genom att göra tvångsvisa indelningsändringar. Jag tror att det kan bli skada och sår som dessvärre kan finnas i församlingar under lång tid framöver.

Bifall till motionens båda att-satser.

MARIA KJELLBERG:

Utskottet föreslår avslag på motion 2010:54 mot bakgrunden att stiften har huvudansvaret för församlingsindelningen. Beslutet om en indelning är ju egentligen

slutet på en lång process, där man med ansvar och förtroende för ett samtal med de ingående parterna. Om det är så att någon har åsikter om att det inte har gått till på rätt sätt, går det att överpröva beslutet. Det ser väldigt olika ut i olika delar av Sverige, de olika stiftet, hur församlingar arbetar, så därför skulle det vara väldigt svårt att på nationell nivå möta det ansvar som stiftet har för den lokala nivån. Utskottet delar inte kritiken i hur stiftet hanterar den här processen. Det ansvar som stiftet har över den lokala nivån är en av de viktigaste grundstenarna i hela organisationen.

SUZANNE FREDBORG:

Ordförande, kyrkomötesledamöter! Jag har stor respekt för den beskrivning som utskottet ger och som Maria här också anförde. Man förutsätter att framtagandet inför ett beslut i stiftsstyrelsen sker under regelrätta former. Om det inte har gått rätt till, då kan man överklaga på formella grunder. Men i de fall som själva hanteringen inte har formella brister i handläggningen men uppvisar alla brister i fråga om kontakt mellan församling och stift är det alltså inte möjligt att överklaga i dag. Fram till ändringen av status för Svenska kyrkan var det möjligt att överpröva, att få en prövning av ett beslut som då fattades av kammarrätten i första instans.

Motionären Susann Torgerson har från domkapitelshorisont följt det här ärendet, och det har givit henne anledning att skriva motionen. Det tycker jag i sig väger tungt. Stiftsstyrelsens uppgift är att främja församlingsverksamheten. Detta förutsätter en fortlöpande kontakt mellan stift och församlingar, ett nära och lyhört samtal. Den möjlighet som fanns i detta storstadsstift var att en beslutsprövning kunde ske eftersom en rent formell prövning gjordes av att handläggningen inte gick till på rätt sätt. Det gjorde att i slutänden Överklagandenämnden undanröjde domkapitlets och stiftsstyrelsens beslut.

Jag vill bara ge denna inblick i att för de stiftsstyrelser som fattar beslutet är det alltså väldigt viktigt att se till att det är en grannliga kontakt och gott samtal, just för att främja de framtida samverkansmöjligheterna. Ingenting blir bättre av att flera stiftsstyrelseföreträdare på förhand sa, att det spelar ingen roll vad församlingen anför, vi i stiftsstyrelsen kommer ändå att besluta om sammanläggning. Saken blev inte bättre av att ett samråd inte genomfördes. Om man har en överprövningsinstans, en hovrätt, lämnar den aldrig prövningstillstånd för ett ärende om det inte finns anledning till detta. Det försvagar ju inte tingsrättens dom.

Jag yrkar bifall till motion 2010:54.